

Nr 1935

av herr Ekinge m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:148 med förslag till lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning.

Rätten till ledighet för studier är av central betydelse för arbetet på att förbättra möjligheterna till återkommande utbildning. Föreliggande lagförslag är därför ett viktigt led i det reformarbete som pågår på utbildningens område för att åstadkomma såväl bättre grundutbildning som vidareutbildning och en vidgad facklig utbildning. Mot denna bakgrund välkomnas den nu framlagda propositionen.

Med tillfredsställelse kan man vidare konstatera att lagen fått ramkaraktär. Härigenom får parterna på arbetsmarknaden möjlighet att genom avtal anpassa lagens dispositiva paragrafer till rådande förhållanden inom olika verksamhetsområden.

Även om vi således ställer oss positiva till det föreliggande förslaget har det i några avseenden brister, som vi anser bör avhjälpas.

Lagens tillämpningsområde

I 1 § andra stycket lagen om arbetstagares rätt till utbildning stadgas bl. a. följande: "Beträffande förläggningen av ledighet kan avvikande bestämelse meddelas även genom annan författning än lag, om den rör arbetstagare, vars avlöningsförmåner fastställs under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, eller arbetstagare hos riksdagen eller dess verk."

Flera remissinstanser påpekar att det finns skäl ifrågasätta om staten som arbetsgivare ensidigt skall kunna göra ett avsteg från lagen i fråga om förläggningen av ledigheten. Det kan icke, som arbetsrättskommittén framhåller i sitt remissyttrande, vara tillfredsställande att Kungl. Maj:t genom administrativ författning skall kunna sätta ur spel ett kollektivavtal som träffats mellan staten och berörda parter på löntagarsidan. Det är svårt att tänka sig att riksdagen menade att den vidgning av det avtalsbara området som genomfördes för stats- och kommunaltjänstemän den 1 januari 1974 skall kunna begränsas genom av Kungl. Maj:t utfärdad administrativ författning. Att ge statlig verksamhet en särställning som inte bör tillkomma vare sig kommuner och landsting eller den enskilda företagsamheten saknar enligt vårt förmenande bärande motiv. Ovan nämnda stadganden bör därför utgå ur lagförslaget.

Underrättelse och överläggningar

I 4 § tredje stycket stadgas bl. a. följande: "Arbetsstarorganisationen

har rätt att inom en vecka efter det att underrättelse lämnades påkalla överläggning med arbetsgivaren om uppskovet."

Denna bestämmelse skiljer sig från lagen om anställningsskydd (1974:12) och lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen, vilka antagits av föregående och innevarande års riksdagar. I den förstnämnda lagen stadgas i 32 § följande: "Den som har rätt till varsel eller till underrättelse enligt 31 § andra stycket har även rätt till överläggning med arbetsgivaren om den tilltänkta åtgärden." I lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen stadgas i 5 § andra stycket följande: "Den lokala arbetstagarorganisationen och förtroendemannen har rätt till överläggning med arbetsgivaren om åtgärd som avses i första stycket."

I anledning av motioner till innevarande års riksdag om varsel- och överläggningsrätten enligt lagen om anställningsskydd anförde inrikesutskottet följande (InU 1974:14 s. 10):

Utskottet har i och för sig förståelse för den tanke som ligger bakom motionen, nämligen att en arbetstagar vid överläggning med arbetsgivaren i samband med uppsägning eller permittering skall äga företrädas av den organisation arbetstagaren tillhör. Med den utformning lagen har tillgodoses också detta önskemål vid uppsägning på grund av arbetstagarrens personliga förhållanden. Enligt utskottets uppfattning har nämligen i dessa fall den uppsagde rätt att vid överläggning biträdas av sin organisation.

Inrikesutskottet avslutar sin framställning om överläggningsrätten med följande:

Utskottet anser för sin del att man bör avvakta utvecklingen och se om inte systemet fungerar på ett tillfredsställande sätt enligt de riktlinjer som ovan angivits. Det förslag som inom en tämligen nära framtid kan väntas från arbetsrättskommittén kan också ge ny belysning åt de allmänna spörsmål om förhandlingsrätt m. m. som är en del av det aktuella problemkomplexet. Skulle utvecklingen på det i motionen behandlade området visa att seriöst arbetande organisationer med ett mindre antal medlemmar på en arbetsplats inte kan hävda sig på ett rimligt sätt eller skulle eljest olägenheter uppkomma till följd av lagreglernas utformning, bör reglerna övervägas i samband med prövningen av arbetsrättskommitténs väntade förslag. Vad utskottet anför bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Bakom betänkandet stod 14 av utskottets 15 ledamöter.

Då samma rätt till överläggning bör föreligga enligt den nu aktuella lagen och de båda tidigare synes ordet "Arbetstagarorganisationen" i 4 § tredje stycket böra ersättas med "Den som har rätt till underrättelse om uppskovet".

Ledighetens förläggning

I 5 § stadgas att om enighet inte nås om ledighetens förläggning får arbetsgivaren resp. den fackliga organisationen bestämmanderätt rörande förläggningen under olika tidsperioder. Under de första sex månaderna

kan arbetsgivaren motsätta sig ledigheten. Efter denna tid kan ledigheten uppskjutas ytterligare endast om fackföreningen medger det.

Även om man godtar detta delade tolkningsföretråde synes konsekvensen i ett par hänseenden inte bli acceptabel. Om fackföreningen ej medger att ledigheten uppskjuts ytterligare utöver de första sex månaderna ger lagen icke möjlighet för arbetsgivare att få tvisten prövad av domstol. Vidare följer av 6 § att om arbetstagare icke vill finna sig i att ledigheten uppskjuts ytterligare, även om fackföreningen medger det, måste han vänta två år — ett år om ledigheten sammanlagt motsvarar högst en arbetsvecka — innan han äger rätt att påkalla domstols prövning av frågan. I 6 § bör enligt vårt förmenande inskrivas dels att arbetstagare, som ej fått påbörja sin ledighet inom de gränser som anges i 5 §, skall äga rätt att påkalla domstols prövning, dels arbetsgivarens rätt att påkalla domstols prövning, därest han ej erhåller samtycke till uppskovet av den berörda arbetstagarorganisationen.

Rättegången

I lagen om anställningsskydd (1974:12) stadgas i 41 § bl. a. följande: "Rätten skall handlägga mål om giltighet av uppsägning eller avskedande skyndsamt."

I lagen om facklig förtroendmans ställning på arbetsplatsen stadgas i 12 § bl. a. följande: "Mål om tillämpning av denna lag handlägges enligt lagen om rättegången i arbetstvister. Sådant mål skall handläggas skyndsamt. Detsamma gäller mål om kollektivavtal som trätt i lagens ställe."

Med hänsyn till att även mål som gäller tolkning och tillämpning av lag eller avtal om arbetstagares rätt till ledighet bör avgöras med kortaste möjliga tidsutdräkt är det angeläget att samma stadganden beträffande skyndsamhet vid handläggningen också intas i den nu aktuella lagen. Detta bör ske genom tillägg till 15 § i den föreslagna lagen.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts hemställer vi

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:148 beslutar

I. att i § lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning skall ha följande lydelse:

Propositionens förslag

Arbetstagare i — — — denna lag.

Har i lag meddelats bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen. Beträffande förläggningen av ledighet

Motionärernas förslag

Arbetstagare i — denna lag.

Har i lag meddelats bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

Propositionens förslag

kan avvikande bestämmelse meddelas även genom annan författning än lag, om den rör arbetstagare, vars avlöningsförmåner fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, eller arbetstagare hos riksdagen eller dess verk.

II. att 4 § samma lag skall ha följande lydelse:

Arbetsgivare har — — i 5-7 §§.

Vill arbetsgivaren — — — för detta.

Om arbetsgivaren är eller brukar vara bunden av kollektivavtal beträffande den kategori som arbetstagaren tillhör, skall underrättelse om uppskovet genast lämnas förutom till arbetstagaren också till berörd lokal arbetstagarorganisation. Arbetstagarorganisationen har rätt att inom en vecka efter det att underrättelse lämnades påkalla överläggning med arbetsgivaren om uppskovet.

Motionärernas förslag

Arbetsgivare har — — — i 5-7 §§.

Vill arbetsgivaren — — — för detta.

Om arbetsgivaren är eller brukar vara bunden av kollektivavtal beträffande den kategori som arbetstagaren tillhör, skall underrättelse om uppskovet genast lämnas förutom till arbetstagaren också till berörd lokal arbetstagarorganisation. *Den som har rätt till underrättelse har även rätt att inom en vecka efter det att underrättelse lämnades påkalla överläggning med arbetsgivaren om uppskovet.*

III. att 6 § samma lag skall ha följande lydelse:

Har arbetstagare ej fått påbörja sin ledighet inom två år efter det att framställning gjordes, har han rätt att påkalla domstols prövning av frågan om ledighetens förläggning.

Prövning som avses i första stycket får påkallas sedan ett år har förflutit efter arbetstagarens framställning, om ledigheten sammanlagt motsvarar högst en arbetsvecka.

Vad som — — — ny arbetsgivare.

Har arbetstagare ej fått påbörja sin ledighet *inom tid som anges i 5 §* har han rätt att påkalla domstols prövning av frågan om ledighetens förläggning. *Sådan prövning får också påkallas av arbetsgivare som ej fått samtycke som avses i 5 § första stycket.*

Vad som — — — ny arbetsgivare.

*Propositionens förslag**Motionärernas förslag*

IV. att 15 § samma lag skall ha följande lydelse:

Mål om tillämpning av denna lag handlägges enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvis-ter. Detsamma gäller författning som avses i 1 § andra stycket, såvida författningen ej innehåller regler om besvärsrätt.

Utan hinder - - yttra sig.

Mål om tillämpning av denna lag handlägges enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvis-ter. *Sådant mål skall handläggas skyndsamt. Detsamma gäller mål om kollektivavtal som trätt i la-gens ställe.*

Utan hinder - - yttra sig.

Stockholm den 12 november 1974

BERNT EKINGE (fp)

NILS HÖRBERG (fp)

ELVER JONSSON (fp)
i Alingsås

